

Ogrinova v belem ...

CIRIL DEBELJAK

Stala sva pod steno. Zasopla in težko obložena sva zasekala v srenec nekje tam, kjer se poleti vpišemo na drobno in s čemerkoli na umazan, razpadel list prvih ponavljalcev. Dvaindvajsetič se danes navezujem na tem mestu, iste črne strehe nad mano kot zmeraj, daleč čez dolino pa bel trak Savinje. Tako je kot prvokrat. Svet stoji, kot da je bil zmeraj tak in bo na večno, komaj da se kamen premakne v trenutku, ki ga imenujemo dolgo življenje človekovo. Pa vendar se je nekaj spremenilo. Manjka votel glas zvoncev in meketanje izpod Škarij, vrisk s poti pod nama in hrumot prenapolnjenega Okrešlja.

Sama sva. Prvič in tudi prva pod zasneženo severno steno Ojstrice. Strehe in plati so še na svojem mestu. Družbo jim dela požled in gore pršiča na policah. Dobra volja in brezskrbnost, spremljevalka vseh navez pod lepo steno, se je umaknila nečemu novemu, nepoznanemu. Tesen, grenak občutek mi je zvezal roke. Tokrat nisem hitel z navezovanjem — skoraj strah me je bilo — pod steno tokrat prvič. Vse tisto lepo in prešerno, kar daje Ojstrici mik in prednost pred drugimi stenami, je bilo takrat pokopano v snegu, mrazu in boleči tišini.

Morda je Marko nekaj let za menoj čutil isto. Obotavljal se je, tehtal samega sebe in odtehtal — storil je, kar se mu je zdelo prav in njega vredno — vstopil je. Naj publika modruje po svoje. Pripomb o tem, pikrih, smešnih in umestnih, je padlo dovolj — vse brez potrebe in koristi. Kar je občutil v steni v treh dneh skrajnih težav in poledenele skale, ki jo je tako ljubil, je ostalo njima. »Zakaj in čemu« čaka na odgovor, odkar je prvi človek segal v skale, in bo spremljal zadnjega, ki se z nje ne vrne. Lahko smo sodniki, toda sodimo li prav? Preplezal je steno. Poleg Herletovega si je postavil spomenik, velik in neminljiv. Drago sta ga plačala, oba, z življenjem.

»Boš spal ali plezal!« me je nadrl Janko in hupal v prste. On je bil brez skrbi. Stene ni poznal, zimo pa kljub temu dovolj, saj sva pred kratkim že plezala Strelčevo peč in Planjavo. Kmalu me je spravil spet na stari tir, celo v dobro voljo, le odločitev: Herle-Ogrin je še visela v zraku. Obe smeri sem imel po desetkrat za sabo, katera je težja, posebno tedaj, pa ne bi mogel za trdno povedati. Odločila je stena brez naju dobre pol ure pozneje in pokazala v desno.

Ledena polica in prag bi takrat v požledu in pršiču zahtevala preveč. S plošč se je trgalo brez odmora, eno samo neizčrpno skladišče ledenih sveč in plazičev se mi je zdel svet desno od izstopnega kamina v Herletovi. Torej težavam v nameček še led po grbi. Pa drugič!

S skrajno težavo sva zlezla izpod praga čez plati v zasneženi kot pod prestopom Ogrinove smeri.

Zgodnja nisva bila tega dne, in ob skrajno slabih snežnih razmerah, ki so vladale marca v hribih, sva komaj upala, da uideva bivaku.

Vse tisto prepotrebno za tak vzpon sva imela s seboj — v mislih. Nekaj kruha in klobas, obleka, ki sva jo imela na sebi, in 20 klinov je bilo vse, kar naj predstavlja opremo zimskega alpinista. Presneta reveža sva bila. Šele danes se tega zavedam — k sreči še s celo glavo in prsti na nogah.

Sicer pa nisva bila edina. Povojni ho-ruk v najtežjih stenah je potekal povsod in pri vseh enako. In prav pri teh najtežjih vzponih se je kljub tve-

ganju komaj kaj zgodilo. Imeli smo pač srečo, in te največ, nekaj zagnanosti in potrebo po ustvarjanju, afirmaciji, za nameček pa še dobro voljo — skupek tega pa že lahko nekaj pokaže. Kaj od tega manjka danes, da stene samevajo od Trente do Robanovega kota? Kdo je kriv ali kje je krivda za tak nenaden padec v našem zimskem alpinizmu?

Prestop v desno, ki šteje poleti za prvo težko mesto v steni, sem sedaj komaj spoznal. Edini opreme na plateh je bil pokrit z ledom, prav tako poklina nad njim. O prečnici, ki jo navadno poleti uporabljamo od tod dalje, da se izognemo poklini, ni bilo duha ne sluha. En sam slap ledu je pokrival skalo, ki je tekel izpod zametov spodnjega podstavka Ojstrice, dobrih 20 metrov nad nama. Brez varovanja in vmesnega klina sem tvegala prestop v desno in zabil poklino s šestimi zaporednimi klini, prav pod snežne zamete. Iz zanke sem zagazil v sneg do pasu in varoval v njem.

Najtežje v tem delu je bilo za nama, obenem pa odrezan sestop nazaj pod steno. Spust od tu bi bil v snegu problematičen, morda celo nemogoč. Zagazila sva v globok pršič na mestu, kjer je poleti velika gruščnata gredina s travo in drobnim grmičevjem. Prav nič ni bilo podobno plezanju v eni najtežjih sten, bolj zimskemu pristopu na Korošico v slabem vremenu. Bal sem se, da je skala v steni poledenela. S tem bi doživela brez dvoma najmanj en bivak, na kar pa nisva bila najmanj pripravljena. Če bi tu, 100 metrov nad vstopom, vedela, kaj naju čaka v policah zgornjega dela, bi kljub ledu tvegala takojšen sestop.

Strme plati pod vesno prečnico sva našla suhe, prav tako rumeno streho nad njo, zato pa je že prva polica v desno poskrbela, da nama ni postalo dolgčas. Upanje, da bo v steni pršič zamenjal srenec ali vsaj spiha sneg, se je razlezlo v nič ob trdem delu na policah. Stena je pokazala svoje orožje. Lahki detajli se v tej steni v snegu spremenijo v najtežje in daleč prekašajo tako imenovane ključne detajle. Zapestje me je bolelo od neprekinjenega razbijanja s kladivom. Vse tisto lepo, kar v stenah pričakujemo, se v takem spremeni v besno zaganjanje do kraja. Navzgor ali navzdol, kjer je pač bliže. Uživanja v tem seveda ni nobenega, tudi »vrisk in prešeren smeh« sta pozabljena. Jezno gledava drug drugega na vrvi in mračno steno, ki spremeni na mah vsa pričakovanja v kruto resnico. Ob spoju Ogrinove z Režkovo sem za hip okleval. Na desno bi dosegel lažji svet in steber vsaj 100 metrov pred Ogrinovo, zato mi pa plazne police v tej smeri niso šle v račun. Sicer pa, danes ni stena nikjer prijazna. Mokra do kože in prezebla sva morala doseči vrh pred nastopom teme, sicer naju ne bo zlepa več na beli dan.

Na poševni polici, ki pred kotom Ogrinove luknje preide v streho, sem naklesal stopinje in varoval na prestopu. Janko je sledil molče. Lepo je plezal, znal biti dobre volje, po potrebi pa tudi držati jezik za zobmi. In za to zadnje se je trdovratno odločil, celo brez mojega predloga. Za besedo ni bilo časa, še manj za ogledovanje, čeprav je ta čas Okrešelj in svet nad njim tako lepo žarel pod jasnim soncem. Tam toplota in ravna tla, tu pa najslabše, s čimer lahko gora postreže.

Tik nad menoj je držala čez steber ozka poklina, ki me je spominjala na najbolj čuden in neverjeten dogodek v mojem plezanju. Pred leti sva lezla z Markom prvič Ogrinovo. Varoval sem nekaj metrov nižje kot tokrat in mi je zato prvi takoj za vogalom izginil izpred oči. Napravil je prestop in bi naj bil, po opisu sodeč, že pred vhodom v Ogrinovo votlino. Brezskrbno sem vlekel cigareto in metal drobne kamenčke pod steno. Za prvega se nisem menil, saj verjetno udobno sedi na ravnem in občuduje kot jaz. Vrv se je počasi odvijala

izpod mojih nog in drsela za rob. Včasih se je malo potresla pa zopet zlezla za nekaj centimetrov. Nisem vprašal, kaj mu je, da se igra z njo, zato me je pa Markov glas nenadoma vrgel pokonci. »Dobro drži!« je zaklical visoko nad menoj v ploščah, »klin mi je padel v steno«...! Jaz pa tako brez skrbi na ogledih, medtem ko on pleza skrajno težko mesto, seveda daleč izven smeri, kar po svoje. Opis je bil lepo spravljen pri meni v žepu in tako je Marko za robom zaplezal naravnost navzgor, nekje tam, kjer poteka izredno težka nemška varianta. Kako mu je pa lahko klin padel v steno, mi ni šlo v glavo. Stal sem ko na trnju, na hitro zabil klin in varoval, kot je treba, dokler ni ves vesel zavriskal nad stebrom.

»Tu se je pa Ogrin v težavah prekleto zmotil,« je zaklical navzdol. No, ti pa v smeri, sem si mislil in zaplezal za njim. Votlino je seveda lahko zgrešil, ker je tudi sam nisem zagledal. Odmaknjena je preveč za rob. Po desetih metrih je zazijala v steni luknja, kar sredi gladkih plošč, lepo okrogla, kot bi jo izdolbel kipar. Pogledal sem skozi »okno« v izbo in si bil glede votline takoj na jasnem. Daleč pod menoj se je namreč zasvetil vhod v njo. Potrkal sem s kladivom in takoj je odletel dobršen kos stene v votlino. Po tako tanki skorji pa še nikdar nisem plezal. Ves obok votline, visok nekaj nad 20 metrov, tvori zunanjo steno ponekod komaj centimeter debela apnenčeva obloga. Dobro da je padel v steno samo klin brez Marka, ker bi ga tako zaman iskal po policah. Zadeva se je srečno končala, plezarija je pa v tem delu izredno težka in negotova, ker ne smeš tvegati z zabijanjem klinov.

Tokrat me ta zanimivost ni vlekla naravnost navzgor. Hotela sva čimprej doseči votlino in rampo nad njo, kjer sem v tem snegu pričakoval največje težave v celi steni.

Prestop je bil k sreči suh, zato pa votlina zadelana do roba. Prebila sva zamet in prismočala oba naenkrat pred luknjo sredi votline. Zdelo se nama je, da je prostor ogrevan, in tudi sneg ni bil sipek, prej moker in stisnjen kot prvomajski sren. Preblizu luknje nisva smela. Ta se namreč pogreza nekaj desetih metrov navpično v steno. Kamen, ki ga vržeš, pljuskuje v globoko vodo, ki tudi takrat, pri zunanji temperaturi najmanj 10 stopinj, ni bila zamrznjena.

V poltemi sva brskala po nahrbtniku in kmalu pospravila vso uporabno vsebino na pravo mesto. Na sredo votline je padal pramen svetlobe skozi luknjo, ki sva jo pred leti vsekala z Markom ob tistem nesrečnem alpinističnem manevru.

Privoščila sva si komaj nekaj minut in že je šlo zopet pri »vratih« v mehek sneg na spodnjo polico. Dve lažji dolžini v levo, kjer prehaja polica na Herletovo »prižnico«, od tam pa v najtežji detajl današnje plezarije: prestop na rampo. Stebriček pod klinom je bil tako lepo zelen in gladek, da me je šele po nekaj brezuspešnih poskusih spustil na vrh — s pomočjo petih klinov, ki so tokrat prvič sedeli v tej tako dobro razčlenjeni skali. Zima ima pač svoje čare, ki jih razkazuje povsod drugače. Nama ni postregla s čim lepim, lahko sva pa bila zadovoljna vsaj glede težav, in bi se celo plezalci večjega formata ob teh metrih ne smejali preveč sladko.

Kline s te dolžine sva pustila pri miru. Janko je slovesno obljubil, da jih pobere že junija, da ne bi bili morda komu v napoto pri plezanju po suhi skali. Prestop je opravil proti vsem pravilom kar po zraku in se za kazen ne preveč nežno dotaknil spodnjega dela rampe. Rebra so ostala sicer cela, kože je pa ostalo lep kos na hrapavi skali. S policami in križarjenjem sva torej opravila. Še 150 metrov izredno težke rampe, kot piše v knjigi, in na vrhu

sva. Tisti vrh je pa čakal še polne tri ure na najin obisk. V rokah me je že davno zgrabil krč. Plezal sem kar s stisnjeno desnico in s kladivom v roki. Tisoč stopinj sem vsekali od tu ali morda še več, stena pa je postala z vsakim korakom težja, ledena in posuta z ivjem, ki je bil povsod, celo v zavetrni rdeči votlini pred žmulo. Kot da to še ni dovolj, je v rednih presledkih zasikalo z direktne smeri in takoj nato sva bila v oblaku pršiča in tankih skorjah ivja.

Zaman sem naskakoval žmulo v desno. Ob vsakem poizkusu sem obvisel na klinu. Guma ni za v led. To sem občutil na lastni koži skoraj preveč bridko. Da bi pa tu, nekaj dolžin pod polico, obstala, brez vseh izgledov na sestop ali srečen bivak? S kladivom sem razklenil prste desne roke, jih gladi in grel. Ko so bili za silo uporabni, je prišel na vrsto previs levo žmule, kjer je poleti že Rado poskušal srečo. Izplezal je sicer, toda pri polni moči in brez mraza.

Klin za klinom je zlezel v skalo. Dvakrat me je Janko spustil nazaj pred votlino, tretjič sem dosegel vrh. Končno iz najtežjega. Čeprav sem že videl široko polico pod Kopinškovo potjo, nisem verjel, da naju stena pusti tako poceni domov. H kopici razočaranj sem pričakoval najhujše. Toda vse je ostalo mirno, kot da se ni zgodilo ničesar novega, posebnega, kot da nas sploh ni v tej težki steni. Igra se pač z dvojico, nevede, morda nehote. Še je sijalo sonce izza grebenov Turske gore in prav nad nama se je žarek ustavil. Še dolžino, morda dve, pa sva pri njem.

Janko je brez prigovarjanja pustil kline v steni, ki so takrat, ko sva reševala, ne problem stene, ampak samega sebe, izgubili vso svojo visoko vrednost. Poznalo se je Janku na koncu smeri, da dolgo ne bi več vzdržal. Zaupal je pa kljub temu, meni in sebi, in plezal, kot da sva v naročju previdnosti. Zdelo se mi je, da strahu ali misli na neuspeh sploh ne pozna. Res, nisva še obrnila v nobeni steni, bila pa sva temu danes bliže kot kdaj koli prej.

Še nekaj krepkih udarcev v led in stala sva tam, kjer je pred uro svetilo sonce, na grebenu, zunaj težav. Mrzlo je velo iz globine in ledenih plošč, ki sva jih pustila za sabo. Nisem hotel misliti, gledal sem samo vrh in položno drugo stran, dolino in ravna tla in vse tisto, kar naju tam čaka.

Nisva občutila zmagoslavja, komajda veselje, da sva tu, cela in zopet živa. Marsikdo bi ob tem vprašal, zakaj potem raje ne ostanemo spodaj ali prigazimo na vrh po lahki južni strani ali sploh ostanemo doma? Zadostila sva samemu sebi in doživela nekaj velikega, čeprav težkega, in ostala živa. In prav zato, ker sva še tu in z nama vred ves ta svet, nespremenjen in deviški kot nekdanj, se vrneva zopet, kot da se ni nikdar nič hudega zgodilo.

LEOPOLD STANEK

Gorskemu duhu

Oddavnaj živiš mi v podobi,
da bivaš tam zgoraj,
na vrhu,
na konicah strel in hrepenenj,
kjer je sedež bogov vseh časov,
vedno enako daleč od nas,
neskončno nedosegljiv —
kaj žgočih pogledov
sem nasejal v razore bežnih oblakov!

Čuj,
nikoli nisem strahopetno
klečeplazil pred teboj na kolenih
v urah tegob in stisk —
molče sem vselej veličal
tvoje sveto ime
samo na penah plime radosti.

Nisem te prosil
za začetek svojega žitja,
toda rotim te —
varuj ponos črva,
ki se vzpenja do neba!